

величину предметів. Дитина практикується в цьому постійно у найрізноманітніших видах діяльності: у процесі ліплення, при створенні різних споруд зі снігу та піску, в конструюванні, під час виготовлення іграшок тощо. Процес логіко-математичного розвитку буде цікавим і доступним для дітей, якщо вихователь зуміє організувати освітній процес, підібравши найефективніші форми і методи взаємодії з дошкільниками.

Перспективами подальших досліджень, на наш погляд, можуть бути наукові розвідки у сфері порівняльного аналізу специфіки формування уявлень дошкільників про величини предметів у країнах Європи.

Список використаних джерел

1. Баглаєва Н. Логіко-математичні ігри. *Палітра педагога*. 2021. №1. С. 14-17.
2. Баглаєва Н. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят. *Дошкільнє виховання*. 2019. № 7. С. 3-4.
3. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня». Тернопіль : Мандрівець, 2015. 264 с.
4. Веремейчук В. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників. *Дитячий садок*. 2018 №35. С. 10-12.
5. Гришко О. Особливості математичних уявлень дітей із проблемами інтелектуального розвитку. *Реабілітаційна педагогіка: актуальні питання теорії та практики*. Полтава, 2009. С. 24–27.
6. Конфорович А.Г. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. К. : Вища школа, 2006. 260 с.
7. Щербакова К.Й. Математика для малят. К. : Освіта, 1996. 214 с.

УДК 373.2.091.2:331.548]: 37.091.33-027.22:796

Войко О.І.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – д.п.н., проф. **Гнізділова О. А.**

ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРОФЕСІЇ У ДІТЕЙ

ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

У статті на теоретико-практичному рівні висвітлено виховні можливості дидактичної гри в процесі формування уявлень дітей дошкільного віку про професії. Розкрито особливості використання дидактичних ігор профорієнтаційного спрямування в освітньому процесі ЗДО. У статті представлено класифікації дидактичних ігор та наведено приклади ігор, які практично застосовуються для ознайомлення дітей з професіями.

Ключові слова: формування уявлень про професії, дидактичні ігри, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Стрімка динаміка суспільних змін, потреби високотехнологічного та інформаційного розвитку в світі висувають нові вимоги до навчання та виховання майбутнього покоління. Окрему ланку в цьому процесі займає дошкільна освіта. Одним з пріоритетних завдань якої є формування в дітей позитивного ставлення до праці, як запоруки виховання працелюбності та подальшої успішної соціалізації в суспільстві. У Базовому компоненті дошкільної освіти [1] зазначається, що дитина у дошкільні роки вже повинна мати уявлення про місце кожної людини в соціальному середовищі, позиціювати себе як члена громади, суспільства, виявляти інтерес та повагу до професій, демонструвати позитивно-емоційне ставлення до людської праці. Зважаючи на це виникає потреба в підборі методів ознайомлення дітей з професійною діяльністю дорослих, які будуть не тільки відповідати психологічним та фізіологічним можливостям дітей, але й спрямовуватимуться на формування у дітей інтересу до пізнання світу професій.

Аналіз останніх досліджень. Питання ознайомлення дітей з працею дорослих знайшло своє відображення у наукових розвідках Л. Артемової, Г. Беленької, З. Борисової, Т. Введенської, Н. Кудикіної, Т. Макеєвої, В. Логінової, І. Шкільної та інших. Ігрова діяльність дітей старшого дошкільного віку ґрунтовно досліджувалась Л. Артемовою, Л. Виготським, Д. Ельконіним, К. Карасьовою, Д. Менджеричькою, С. Новосьоловою, Т. Піроженко, С. Рубінштейном, П. Саморуковою та іншими.

Мета статті – полягає в розкритті педагогічного потенціалу дидактичної гри в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з професіями.

Виклад основного матеріалу.

Дошкільне дитинство – короткий, але важливий період становлення особистості. У ці роки дитина набуває початкові знання про суспільне життя, у неї починає формуватися певне відношення до людей, до праці, виробляються навички і звички правильної поведінки, складається характер.

Експериментальні дослідження (В. Логінової, С. Козлової, А. Шахматової) з проблеми ознайомлення дошкільників з професіями дорослих свідчать, що дітям дошкільного віку доступна система елементарних уявлень, що базується на ключовому, стрижневому понятті, навколо якого і вибудовується інформація. Це дозволяє дітям виокремити працю дорослих з різноманіття явищ сучасного світу в сутнісних характеристиках, показати її цінність, розкрити мотиви й цілі діяльності дорослих, способи діяльності, структуру праці, сам хід досягнення результату [4, с. 32].

У молодшому дошкільному віці дитина засвоює початкову інформацію про трудову діяльність дорослих, набуває перших нескладних трудових умінь та усвідомлює істину: усі дорослі працюють. У старшому дошкільному віці вдосконалюється трудова діяльність дітей. Хоча вона не спрямована на створення суспільно корисних предметів, проте саме цей час закладаються передумови майбутньої виробничої праці: складаються уявлення про працю та професії дорослих, формуються окремі трудові вміння і навички, мотиви виконання трудових доручень, розвивається здатність самостійно ставити та певний час утримувати мету діяльності, формуються деякі особистісні якості – працелюбність, наполегливість, цілеспрямованість, старанність [2, с. 24].

У ЗДО здійснюється цілеспрямований, систематичний, планомірний процес формування у дошкільників уявлень про професії. Спільна робота педагога з дітьми та їхня самостійна активність, яка проходить через пізнавальну, продуктивну й ігрову діяльність, сприяє активізації інтересу дітей до світу професій та систематизації уявлень про професійну діяльність дорослих.

Впровадження процесу формування уявлень у дошкільників про професії, можливе у всіх сферах діяльності дитини, але у нашому дослідженні ми хотіли б детальніше зупинитися на грі.

Гра є одним з найцікавіших видів людської діяльності, засобом її всебічного розвитку, важливим методом виховання. Серед різних видів ігор, які можна використовувати в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з професіями ми виділили дидактичну гру. Завдяки їй дитина отримує необхідний багаж знань про професії, знаряддя праці, трудові дії, важливість професійної діяльності.

У процесі ознайомлення дітей з професіями дидактична гра виконує такі функції: моделюючу (сприяння соціальному розвитку дитини), інформуючу (отримання дітьми інформації в ігровій формі), формуючу (формування дитини, як особистості), діагностуючу (дає змогу виявити рівень знань дітей) та стимулюючу (мотивує дітей до пізнання).

У методичній літературі є велика кількість видів і різновидів ігор, які можуть бути використані на заняттях профорієнтаційної тематики. У дошкільній педагогіці дидактичні ігри розрізняють за навчальним змістом, ігровими діями і правилами, організацією і стосунками дітей, роллю вихователя тощо. Поширеною є класифікація дидактичних ігор за характером матеріалу, згідно з якою виокремлюють [5, с. 360]:

1) ігри з предметами. У таких іграх використовують дидактичні іграшки, реальні предмети, природні матеріали, сюжетні дидактичні іграшки. Безсюжетні іграшки допомагають закріпити знання дітей про професію та особливості професійної діяльності, а сюжетні дають

зможу спробувати себе в ролі представника певної професії. Наприклад («Візит до лікаря», «За покупками в магазин»);

2) настільно-друковані ігри. Цей вид ігор передбачає дії не з предметами, а з їх зображеннями. Слід зазначити, що більшість розроблених ігор з проблеми ознайомлення дітей з професіями, які розміщені на полицях магазинів та просторах інтернету є саме настільно-друкованими. Цей вид гри спрямований на закріплення, перевірку попередньо вивченого матеріалу, формування уміння співвідносити та класифікувати. Наприклад: «Хто керує транспортом?», «Професії», «Професії і їх речі»;

3) словесні ігри. Для дошкільників вони є найскладнішими, адже змушують оперувати уявленнями, мислити про речі з якими вони в цей момент не діють, застосовувати наявні знання у нових ситуаціях. Наприклад: «Відгадай професію за описом», «Опиши».

Здійснюючи підбір ігор для дітей дошкільного віку з проблеми ознайомлення дошкільників з професіями ми звернулися до класифікації дидактичних словесних ігор О. Сорокіної [6, с. 65], яку було удосконалено до обраної теми дослідження:

1) ігри-подорожі. Передбачають перенесення дитини в уявну, казкову ситуацію, яка підкріплюється реальними фактами. Наприклад вихователь пропонує дітям уявити, що вони потрапили на фабрику з виготовлення соку та мають розповісти, що там роблять його працівники;

2) ігри-доручення. Ігрові завдання та дії базуються на пропозиції щось зробити: «Полікуй ведмедика», «Посортуй товар та виклади на полиці» та ін.;

3) ігри-припущення. Ці ігри спонукають дітей до осмислення наступних дій. Дошкільники мають запропонувати подальший розвиток подій. Наприклад: «Що було б якби лікар не вийшов на роботу?»;

4) ігри-загадки. Сприяють розвитку здатності до аналізу, узагальнення, формують вміння розмірковувати, розвивають уяву;

5) ігри-бесіди. Основою цих ігор є спілкування дітей з вихователем та між собою. Цінність таких ігор полягає в активізації емоційно-розумових процесів, у вихованні вміння слухати та чути запитання, активно брати участь у розмові.

Вважаємо за необхідне розглянути дидактичні ігри, які запропонували Ю. Лукашова та О. Гнізділова для ознайомлення дітей дошкільного віку з професіями [3]. Авторами було обрані професії, які виникли в останні роки, з якими діти можуть зіткнутися в реальному житті.

Поділ дидактичних ігор здійснювався в залежності від виду діяльності людини: «Людина – свято». Авторами були розроблені такі

дидактичні ігри, як «Аніматор», «Аеродизайнер», «Event-менеджер», «Відео- і фотооператор», «Флорист», метою яких є ознайомити дітей з професіями сфери свята; «*Людина – комп'ютер*»: «Речі програміста», «Веб-дизайнер». Ці ігри націлені на розширення знань дітей про професії програміста та веб-дизайнера, ознайомлення зі знаряддями праці, вміння користуватися комп'ютерною технікою з метою пізнавального розвитку особистості; «*Людина – сфера послуг*»: «Кур'єр», «Кондитер», «Хто працює у банку?», «Піцейола», «Бариста», мета яких ознайомити дітей з представниками цих професій, матеріалами, інструментами та технікою, яку вони використовують у процесі трудової діяльності; «*Людина – образ*»: «Візажист», «Бровіст», «Імеджмейкер», «Шопер» «Стиліст». Ці ігри спрямовані на ознайомлення дітей з новими професіями, пов'язаними з стилем та індустрією моди, на розвиток креативності, естетичного смаку, розширення знань про взаємозв'язок між професіями; появу у дітей бажання виявляти творчі здібності у процесі ігрової діяльності; «*Людина – природа*»: «Грумер», «Сіті-фермер», «Кінолог», «Іпполог». Метою яких є формувати уявлення у дітей про професії пов'язані світом природи, закріпити знання про особливості догляду за тваринами та рослинами [3, с.5].

Для того, щоб дидактичні ігри стимулювали різносторонній розвиток і задовольняли інтереси дітей, вихователь повинен їх добирати відповідно до програми ЗДО для кожної вікової групи, враховуючи пізнавальний зміст, ступінь складності ігрових завдань і дій [5, с. 356]. Формуючи уявлення про професійну діяльність доцільно керуватися принципом наступності, тобто поступового переходу від ігор, спрямованих на ознайомлення з професіями найближчого оточення, до ігор, які знайомлять дітей з працівниками сучасного ринку праці.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, можна зробити висновок, що дидактична гра є ефективним методом ознайомлення дітей дошкільного віку з професіями. Ігрова діяльність допомагає дитині цікаво та легко опанувати складний матеріал, а різноманітність дидактичних ігор розвиває інтерес та мотивацію до пізнання світу професій.

Проте, результати здійсненого нами аналізу педагогічного потенціалу дидактичних ігор не вичерпують усіх аспектів означеної проблеми. Подальші наукові пошуки можуть стосуватися аналізу сучасного методичного забезпечення процесу ознайомлення дітей з професіями.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти : [нормативний документ]/ наук. кер. Т. О. Піроженко. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та

спорту України «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція)» № 33 від 12.01.2021. К., 2021. 37 с.

2. Беленька Г. Як ставлять діти до наших професій? *Дошкільне виховання*. 2010. №6. С. 24 – 26.

3. Гнізділова О., Лукашова Ю. Використання дидактичних ігор у процесі профорієнтації дошкільників. *Педагогічні науки*. 2020. №75-76. С. 3 - 7.

4. Єршова І. В. Організація роботи з ранньої профорієнтації дошкільників. *Нива знань*. 2013. №1. С. 32-33.

5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка Підручник. Київ: «Академвидав», 2015.

6. Сорокіна А. И. Дидактические игры в детском саду. Москва: Просвещение, 2002. 96 с.

УДК 373.2.015.311].018.43:004]:355.01

В'юнник В.О.

Київський університет імені Бориса Грінченка

Половіна О.А.

Київський університет імені Бориса Грінченка

САМОВИРАЖЕННЯ І ДИСТАНЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ З ДІТЬМИ

ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ

У статті аналізується «дистанційна взаємодія» з дітьми дошкільного віку і її вплив на формування та розвиток особистості. Описуються та характеризуються потенційні можливості самовираження дитини дошкільного віку задля подальшого розвитку активного громадянина суспільства.

***Ключові слова:** дистанційна взаємодія; самовираження дітей дошкільного віку; воєнний стан; особистість дитини; Реджіо-підхід.*

Постановка проблеми. Воєнний стан, у якому змушена знаходитися наша країна, диктує зміни у роботі закладів дошкільної освіти. «Дистанційна взаємодія» стала місточком для збереження нормального розвитку дитини у ненормальній ситуації. Беззаперечною є думка, що для дітей важлива комунікація та взаємодія з дітьми та дорослими зі «звичайного» життя і постає питання щодо того, яким чином організувати таку «дистанційну взаємодію» і що запропонувати дітям у такій взаємодії в першу чергу? Також актуальним у розрізі нашого дослідження постає питання: чи можливо допомогти формуванню «самовираження» дитини у такій дистанційній взаємодії? Як побудувати комунікацію з дітьми? Які завдання пропонувати, щоб сприяти поставленій задачі?

Аналіз останніх досліджень. У психологічній і педагогічній науці наявні різні підходи до визначення змісту поняття «самовираження особистості». Проте науковці одностайні у думці про те, що це активна діяльність, свідомо спрямована на втілення гуманних